

УДК: 342.25:351.74

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.91.1.2>

ІНСТИТУЦІЙНИЙ ВИМІР ПРАВООХОРОННОЇ ФУНКЦІЇ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ

Бариська Я.О.,
*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та історії держави і права
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
ORCID: 0000-0001-5382-7974*

Бариська Я.О. Інституційний вимір правоохоронної функції сучасної держави.

У статті здійснено комплексний теоретико-правовий аналіз правоохоронної функції держави як фундаментального елемента державного функціонування. Досліджено наукові підходи до визначення сутності та змісту правоохоронної функції, виявлено основні проблеми її інституційної обумовленості та особливості реалізації в сучасних умовах.

Обґрунтовано, що правоохоронна функція посідає провідне місце в системі внутрішніх функцій держави і характеризується сукупністю специфічних ознак, які виокремлюють її як самостійну функцію. Проаналізовано плюралізм наукових позицій щодо трактування правоохоронної функції, що зумовлює відсутність єдиного загальноприйнятого визначення цього правового феномену. Розкрито співвідношення правоохоронної функції держави з правоохоронною діяльністю та системою правоохоронних органів, встановлено їх взаємозв'язок та взаємозумовленість.

Особливу увагу приділено проблемі інституційної обумовленості правоохоронної функції, оскільки її аналіз без урахування інституціонального виміру сучасної державності не відповідає сучасній методології державознавства. Доведено необхідність застосування системно-функціонального підходу до реформування системи правоохоронних органів та їх адаптації до суспільних потреб і державних можливостей в умовах трансформації соціально-економічних і політико-правових умов та євроінтеграційного курсу України.

Визначено, що змістом правоохоронної функції правової демократичної держави є визнання та практична реалізація прав і свобод людини і громадянина, гарантування їх захисту через забезпечення законності, правопорядку, охорону конституційного ладу, національної безпеки та територіальної цілісності. Встановлено, що навіть в умовах воєнного стану дотримання прав і свобод людини та формування ефективної національної системи їх захисту залишається пріоритетним завданням держави.

Виявлено основні проблеми реалізації правоохоронної функції, зокрема: відсутність комплексного законодавчого врегулювання правоохоронної діяльності, правову невизначеність поняття та системи правоохоронних органів, нерозв'язаність питання щодо допустимості поєднання державної і недержавної правоохоронної діяльності в умовах розбудови громадянського суспільства. Обґрунтовано необхідність подальшого теоретичного осмислення правоохоронної функції держави з урахуванням викликів сучасності та потреб демократичної трансформації.

Ключові слова: правоохоронна функція держави, правоохоронна діяльність, правоохоронні органи, інституційний підхід, захист прав і свобод людини, законність і правопорядок, системно-функціональний підхід.

Baryska Ya.O. Institutional dimension of the law enforcement function of the modern state.

The article carries out a comprehensive theoretical and legal analysis of the law enforcement function of the state as a fundamental element of state functioning. Scientific approaches to determining the essence and content of the law enforcement function are investigated, the main problems of its institutional conditionality and the features of its implementation in modern conditions are identified.

It is substantiated that the law enforcement function occupies a leading place in the system of internal functions of the state and is characterized by a set of specific features that distinguish it as an

independent function. The pluralism of scientific positions on the interpretation of the law enforcement function is analyzed, which determines the absence of a single generally accepted definition of this legal phenomenon. The correlation of the law enforcement function of the state with law enforcement activities and the system of law enforcement bodies is revealed, their relationship and interdependence are established.

Particular attention is paid to the problem of the institutional conditionality of the law enforcement function, since its analysis without taking into account the institutional dimension of modern statehood does not correspond to the modern methodology of political science. The need for a systemic and functional approach to reforming the system of law enforcement agencies and their adaptation to public needs and state capabilities in the context of the transformation of socio-economic and political-legal conditions and the European integration course of Ukraine is proven.

It is determined that the content of the law enforcement function of a democratic state based on the rule of law is the recognition and practical implementation of human and citizen rights and freedoms, guaranteeing their protection through ensuring legality, law and order, protecting the constitutional order, national security and territorial integrity. It is established that even in conditions of martial law, the observance of human rights and freedoms and the formation of an effective national system for their protection remains a priority task of the state.

The main problems of the implementation of the law enforcement function are identified, in particular: the lack of comprehensive legislative regulation of law enforcement activities, legal uncertainty of the concept and system of law enforcement bodies, unresolved issue of the admissibility of combining state and non-state law enforcement activities in the context of the development of civil society. The need for further theoretical understanding of the law enforcement function of the state is substantiated, taking into account the challenges of modernity and the needs of democratic transformation.

Key words: law enforcement function of the state, law enforcement activities, law enforcement bodies, institutional approach, protection of human rights and freedoms, legality and law and order, systemic-functional approach.

Постановка проблеми. Теорія функцій сучасної держави є невід'ємним компонентом державознавства та загальної теорії права. Сьогодні особливої актуальності набувають питання систематизації державних функцій та їх перегляду, що зумовлено трансформацією ролі держави в суспільстві. Дедалі частіше з'являються наукові праці, які обґрунтовують нові функції держави (інформаційну, податкову, міграційну, інтеграційну та інші). Водночас однією з центральних теоретичних проблем державного функціонування залишається його інституційна обумовленість. Функції держави нерідко аналізуються без урахування інституціонального виміру сучасної державності, що не цілком узгоджується із сучасною методологією державознавства. Саме інституціональний підхід до функцій сучасної держави дозволяє всебічно розкрити їхній зміст, сутність та особливості реалізації [7, с. 41].

Цілком закономірно, проблематика держави, її природи, сутнісних характеристик та суспільної ролі становить один із основоположних і найбільш дискусійних напрямів конституційно-правової науки. Це зумовлено декількома факторами: по-перше, ці питання безпосередньо торкаються інтересів різних соціальних груп, політичних партій та громадських рухів; по-друге, жодна інша організація не спроможна зрівнятися з державою за масштабом завдань, функцій та впливом на долю суспільства; по-третє, держава є складним та внутрішньо суперечливим суспільно-політичним феноменом. Будучи формою організації суспільства, спрямованою на забезпечення його цілісності та керованості, держава реалізує функції, детерміновані суспільними потребами, і таким чином служить суспільним інтересам [2].

Феномен правоохоронної діяльності тісно пов'язаний з іншими суміжними категоріями, зокрема з правоохоронною функцією держави та правоохоронними органами. Водночас з'ясування сутності та змісту правоохоронної діяльності ускладнюється не тільки відсутністю її комплексного законодавчого врегулювання, а й правовою невизначеністю як правоохоронної функції, так і поняття та системи правоохоронних органів. До того ж на науковому рівні також залишається остаточно не вирішеним ряд принципових проблем, зокрема щодо допустимості та доцільності поєднання державної і недержавної правоохоронної діяльності, від розв'язання якої безпосередньо залежить підхід до розуміння системи правоохоронних органів. Це, у свою чергу, актуалізує не менш важливе питання про виправданість державної монополії на правоохоронну діяльність

в умовах розбудови демократичної соціальної правової держави та розвитку громадянського суспільства. Отже, формування узгодженого розуміння сутності та значення правоохоронної діяльності обов'язково потребує аналізу та співвіднесення її з суміжними явищами, насамперед з правоохоронною функцією [15].

Мета статті полягає в аналізі наукових підходів до розуміння правоохоронної функції держави, визначенні її сутнісних характеристик та особливостей реалізації в умовах сучасної України.

Стан опрацювання проблематики. Проблематика правоохоронної функції держави є предметом активних наукових досліджень у межах теорії держави і права та конституційного права. Теоретико-методологічні основи дослідження функцій держави закладено в працях О. Коломоєць [7], О. Марущака [10], які обґрунтували необхідність інституціонального підходу до вивчення державних функцій та їх систематизації відповідно до трансформації ролі держави в суспільстві.

Сутність і зміст правоохоронної функції держави досліджувались у працях О. Соколенка [16], який визначив правоохоронну функцію як комплексний цілісний пріоритетний напрям державної політики, спрямований на забезпечення захисту права і правових відносин відповідно до принципів верховенства права. В. Волоско [4] проаналізував функції правоохоронних органів у демократичній державі, визначивши їх роль у забезпеченні законності та правопорядку. В. Осадчий [12] розглянув правоохоронні органи як суб'єктів кримінально-правового захисту.

Питання співвідношення правоохоронної функції держави з правоохоронною діяльністю та системою правоохоронних органів досліджувались С. Россохою [15], який визначив місце правоохоронних органів у механізмі захисту прав і свобод людини і громадянина, та О. Ільченком [5], який проаналізував систему державних правоохоронних органів України та їх місце в системі органів державної влади.

Теоретичні основи правоохоронної діяльності розкрито в дисертаційному дослідженні Н. Пелих [13], яка обґрунтувала конституційні засади діяльності правоохоронних органів. П. Онопенко [11] дослідив зміст і реалізацію правоохоронних функцій української держави, визначивши їх як об'єктивно зумовлені охоронними правовими потребами держави стійкі напрями діяльності. І. Лавринчук [9] розглянув правоохоронну функцію в контексті встановлення правового статусу державних службовців.

Класичні підходи до розуміння функцій держави та специфіки правоохоронної функції представлено в академічному курсі О. Зайчука та Н. Онищенко [17], де обґрунтовано специфічні ознаки правоохоронної функції як способу впливу на поведінку людей через правові засоби.

Адміністративно-правовий механізм реалізації правоохоронної функції держави комплексно досліджено О. Безпаловою [1], яка визначила основні завдання державної політики у правоохоронній сфері та запропонувала шляхи вдосконалення нормативно-правової бази. Генезис правоохоронної функції держави проаналізовано В. Крижною [8], яка розкрила історико-правові аспекти становлення цього феномену.

Інституційний підхід до розуміння правоохоронної функції держави обґрунтовано Д. Беловим, І. Шведом та М. Беловою [3], які визначили необхідність переходу від двокомпонентної до п'ятикомпонентної моделі пізнання конституціоналізму при реалізації правоохоронними органами своїх функцій.

Виклад матеріалу дослідження. До безпосереднього розгляду категорії «правоохоронна функція держави» необхідно підкреслити, що функції держави становлять фундаментальну наукову категорію теорії держави і права, яка склалася в юридичній науці через еволюцію правової, політичної та філософської думки [10, с. 67]. Забезпечення та здійснення правоохоронної функції держави ґрунтується на комплексі основних елементів, закріплених у Конституції та законах України. На сучасному етапі правоохоронна функція держави та її органів не може розглядатися без врахування нормативних актів, зокрема Закону України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 № 469-VIII, який покладає на правоохоронні органи (Національну поліцію України, Національну гвардію України, Державну прикордонну службу України, Службу безпеки України), а також інші державні органи, які поряд з основними завданнями виконують окремі правоохоронні функції, обов'язок забезпечувати національну безпеку України [14].

Трансформація соціально-економічних і політико-правових умов функціонування правоохоронної системи, а також євроінтеграційний курс нашої держави зумовлюють необхідність реформування системи правоохоронних органів та її адаптації до суспільних потреб і державних можливостей. Притаманний радянській епосі метод реформування управлінського апарату ви-

ключно через його скорочення сьогодні не може вважатися ефективним. Необхідним є, передусім, системно-функціональний підхід, який дозволить удосконалити діяльність правоохоронних органів через оптимізацію завдань і функцій, структури та чисельності, фінансового, матеріально-технічного, організаційно-правового і кадрового забезпечення. Впродовж останніх років в Україні правоохоронні органи отримували дедалі більше повноважень та функцій, подекуди абсолютно невластивих органам кримінальної юстиції. Наслідком цього стало прийняття численних законів, що регулюють їхню діяльність, проте комплексної реформи не відбулося, натомість утворилися надмірно автономні правоохоронні структури, функції яких дублювалися, що спричинило нездорову конкуренцію між ними [4, с. 101].

Слід зазначити, що постійна необхідність гарантування та забезпечення правопорядку, прав, свобод та інтересів людини і громадянина, безпеки суспільства і держави цілком закономірно зумовлює формування окремого правоохоронного напрямку діяльності держави в цілісну правоохоронну функцію. На сучасному етапі, на відміну від радянської доктрини, існування самостійної правоохоронної функції вже не викликає сумнівів, проте залишається проблема неоднозначного тлумачення її сутності. Зокрема, ряд вчених, розглядають правоохоронну функцію як гарантування функціонування суспільних відносин, врегульованих правом [12, с. 72].

Проте, наприклад, П. Онопенко визначає правоохоронні функції держави як об'єктивно зумовлені її охоронними правовими потребами та сутністю державної влади однорідні стійкі напрями її діяльності, спрямовані на задоволення цих потреб [11, с. 14]. Інший дослідник, І. Лавринчук, стверджує, що правоохоронна функція полягає в охороні кожного члена суспільства від несправедливого поводження з боку інших осіб [9, с. 100]. Отже, як бачимо зі змісту наведених дефініцій, у них спостерігається недостатня конкретизація сутності правоохоронної функції, що практично не відображає специфіки правоохоронної діяльності як правового явища і тяжіє до загальнотеоретичного розуміння функції держави.

На думку теоретиків права О. Зайчука та Н. Онищенко, специфічні ознаки правоохоронної функції виявляються в такому: по-перше, вона характеризує право як специфічний спосіб впливу на поведінку людей через вплив на їхню свідомість шляхом загрози санкціями, встановлення заборон та реалізації юридичної відповідальності; по-друге, вона інформує суб'єктів суспільних відносин про соціальні цінності, які захищаються правовими приписами; по-третє, вона відображає політичний і культурний рівень суспільства, гуманістичні принципи, закріплені в праві [17, с. 326].

Серед дослідників проблематики діяльності правоохоронних органів, наприклад, О. Соколенко трактує правоохоронну функцію держави як комплексний цілісний пріоритетний напрям державної політики, спрямований на забезпечення відповідно до принципів верховенства права та пріоритетності прав людини захисту права і правових відносин, а також основ конституційного ладу, включаючи права, свободи та законні інтереси людини і громадянина, законність і правопорядок [16, с. 851].

Як вбачається, наведене засвідчує, що навіть в умовах воєнного стану дотримання прав і свобод людини, формування належної та ефективної національної системи захисту прав людини і громадянина залишається одним із пріоритетних завдань держави [18].

Серед проаналізованих нами праць найповніший правовий механізм реалізації правоохоронної функції представлено, зокрема, О. Безпаловою, яка до основних завдань державної політики у правоохоронній сфері відносить: формування правових засад для визначення та закріплення стратегії розвитку правоохоронної сфери; оновлення нормативно-правової бази через розробку нових актів і внесення змін до чинних; забезпечення узгодженості нормативно-правових актів, усунення прогалин і колізій у законодавстві; створення науково обґрунтованої моделі суб'єктів реалізації правоохоронної функції відповідно до потреб побудови моделі державної служби; створення політико-правових умов для подолання корупції в органах державної влади та місцевого самоврядування; формування правових гарантій дотримання прав, свобод і законних інтересів людини і громадянина, зокрема надійних і ефективних механізмів забезпечення потреби людини в безпеці; забезпечення дотримання принципів верховенства права в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування; розширення форм громадського демократичного контролю за діяльністю державних суб'єктів, що реалізують правоохоронну функцію; забезпечення умов для надання якісних послуг громадянам України та іншим особам державними суб'єктами, які реалізують правоохоронну функцію; створення ефективних механізмів взаємодії та координації

діяльності суб'єктів реалізації правоохоронної функції; розробка дієвого механізму запобігання правопорушенням і протидії злочинності; створення сучасної гнучкої системи підготовки та професійного розвитку кадрів для правоохоронних органів; розширення участі державних органів у міжнародній правоохоронній співпраці; формування позитивного іміджу правоохоронних органів, зокрема через підвищення довіри громадськості, забезпечення партнерства і взаємодії; підвищення ефективності та практичної спрямованості наукового забезпечення реалізації правоохоронної функції; активізація діяльності інститутів громадянського суспільства щодо формування та реалізації державної політики у правоохоронній сфері; формування правової свідомості та правової культури населення, подолання правового нігілізму, легітимізація моральних цінностей [1, с. 104-105].

Правоохоронна діяльність, на думку Н. Пелих, є різновидом державної діяльності, що здійснюється спеціально уповноваженими органами з метою охорони права через застосування юридичних заходів впливу, які виявляються у протидії виникненню та розвитку протиправних діянь, нейтралізації та ліквідації їхніх шкідливих наслідків, правовій оцінці вчиненого, забезпеченні відповідного соціального результату на основі примусу [13, с. 18-19].

Звідси випливає, що правоохоронні органи мають особливі характеристики, які дозволяють виокремити певну групу державних органів. Зазвичай у юридичній науці до характерних ознак правоохоронних органів відносять: 1) реалізацію ними певних функцій (забезпечення законності та охорони правопорядку, протидію правопорушенням, захист законних прав та інтересів громадян, юридичних осіб, суспільства і держави загалом); 2) наділення їх для виконання зазначених функцій відповідними державно-владними повноваженнями (можливість видавати нормативно-правові акти регулятивного характеру, обов'язкові для виконання адресатами); 3) можливість безпосереднього застосування різноманітних заходів примусу; 4) здійснення їхньої діяльності під особливим державним контролем і наглядом на законодавчій основі та в установленому порядку [5].

Правоохоронну функцію сучасної української держави слід беззаперечно віднести до основних функцій, оскільки вона насамперед забезпечує виживання чи збереження суспільства як цілісної системи. У цьому контексті можна погодитися з Г. Єллінеком, який вважав, що метою держави є захист об'єктивного права, тобто забезпечення правопорядку. Змістом правоохоронної функції правової демократичної держави є визнання та практична реалізація прав і свобод людини і громадянина, гарантування їх захисту [8, с. 110].

Правоохоронна функція посідає провідне місце в системі внутрішніх функцій держави і передбачає гарантований захист прав і свобод громадян через формування ефективного правового порядку, забезпечення законності, охорону суверенітету, територіальної цілісності, національної безпеки та державного кордону [8, с. 110].

Правоохоронна функція держави, зазначає Ю. Коломієць, полягає в забезпеченні охорони конституційного ладу, прав і свобод громадян, законності та правопорядку, довкілля, а також усіх суспільних відносин, встановлених і врегульованих правом. Ця функція завжди була властива державі і є однією з провідних у її діяльності. Саме завдяки їй забезпечується існування та благополуччя суспільства і особистості. Роль органів влади в реалізації правоохоронної функції є вагомою, оскільки насамперед пов'язана із забезпеченням реалізації прав і свобод громадян України [6].

Реалізація правоохоронними органами держави своїх функцій в сучасних умовах, зазначають вчені М. Белова, Д. Белов та І. Швед, вимагає переходу від характерного для «теорії відображення» двокомпонентного складу «реальність конституціоналізму – наука конституціоналізму» до п'ятикомпонентного: «ідея конституціоналізму – реальність конституціоналізму – пізнання ідей конституціоналізму – пізнання реальності конституціоналізму – комплексне пізнання конституціоналізму». Водночас відмінність між зазначеними формами сприйняття конституціоналізму полягає в тому, що перша модель дозволяє розглядати примітивно організовану матерію конституціоналізму або матерію на високому рівні узагальнення, тоді як друга – матерію конституціоналізму, що складається з об'єктів зі складною організацією, або доступніший для пізнання рівень узагальнення [3, с. 15].

Узагальнюючи найважливіші характеристики правоохоронної функції, вищенаведені вчені визнають, що вона має ознаки, які дозволяють розглядати її як самостійну функцію держави. Водночас плюралізм наукових позицій щодо досліджуваної функції виявляється у широкому спектрі підходів до її трактування, що зумовило відсутність єдиного загальноприйнятого визначення. У юридичній літературі виокремлюються такі функції держави, як охорона суспільної та приватної

власності, зміцнення законності, охорона правопорядку, забезпечення прав та законних інтересів громадян, правоохоронна функція тощо [3, с. 15].

Висновки. Отже, проведене дослідження правоохоронної функції держави дозволяє стверджувати, що вона є фундаментальним елементом державного функціонування, який забезпечує збереження суспільства як цілісної системи. Аналіз наведених нами в роботі наукових підходів засвідчує, що правоохоронна функція посідає провідне місце серед внутрішніх функцій держави і характеризується сукупністю специфічних ознак, які виокремлюють її як самостійну функцію. Водночас нам вбачається, що відсутність єдиного загальноприйнятого визначення правоохоронної функції зумовлена плюралізмом наукових позицій та широким спектром підходів до її трактування, що свідчить про складність цього правового феномену та потребу подальшого теоретичного осмислення.

В дослідженні нами встановлено, що правоохоронна діяльність нерозривно пов'язана з правоохоронною функцією держави та системою правоохоронних органів, проте їх співвідношення залишається дискусійним питанням у науковому середовищі. Особливої актуальності набуває проблема інституційної обумовленості правоохоронної функції, оскільки її аналіз без урахування інституціонального виміру сучасної державності не відповідає сучасній методології державознавства. В той же час, трансформація соціально-економічних і політико-правових умов, виклики воєнного стану зумовлюють необхідність переосмислення змісту правоохоронної функції та механізмів її реалізації через системно-функціональний підхід.

Дослідження виявило, що змістом правоохоронної функції правової демократичної держави є визнання та практична реалізація прав і свобод людини і громадянина, гарантування їх захисту через забезпечення законності, правопорядку, охорону конституційного ладу, національної безпеки та територіальної цілісності. Водночас реалізація цієї функції ускладнюється відсутністю комплексного законодавчого врегулювання правоохоронної діяльності, правової невизначеності поняття та системи правоохоронних органів, а також нерозв'язаністю питання щодо допустимості поєднання державної і недержавної правоохоронної діяльності в умовах розбудови громадянського суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Безпалова О.І. Адміністративно-правовий механізм реалізації правоохоронної функції держави: *монографія*. Харків: Харківський національний університет внутрішніх справ, 2014. 544 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/3ebdf1cf-1f6e-48a3-9071-5af2f7f7c66c/content> (дата звернення: 01.10.2025).
2. Бариська Я.О., Попович Т.П. Правопорядок у державах Центральної Європи у період демократичних перетворень: *монографія*. Ужгород: Вид-во Олександри Гаркуші, 2019. 206 с.
3. Белов Д.М., Швед І.І., Белова М.В. Правоохоронна функція держави: роль та місце органів прокуратури. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2023. Вип. 76, ч. 1. С. 13–19. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.76.1.2>.
4. Волоско В.В. Функції правоохоронних органів у демократичній державі. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2008. № 2. С. 101–110. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/2572> (дата звернення: 01.10.2025).
5. Ільченко О.В. Визначення системи державних правоохоронних органів України та їх місце в системі органів державної влади. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/22651/5/11iovodv.pdf> (дата звернення: 01.10.2025).
6. Коломієць Ю.М. Реалізація правоохоронної функції держави як пріоритетний напрямок діяльності Президента України. *Правоохоронна функція держави: теоретико-методологічні та історико-правові проблеми : матеріали наук. конф. Харків, 2017*. С. 102–105. URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/27_10_2017/pdf/31.pdf (дата звернення: 01.10.2025).
7. Коломоєць О.В. Функції держави у сучасному державознавстві: теоретичні проблеми. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2013. № 5. С. 41–44. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=A

- SP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nvmgu_jur_2013_5_11 (дата звернення: 01.10.2025).
8. Крижна В.В. Окремі аспекти дослідження генезису правоохоронної функції держави. *Правоохоронна функція держави: теоретико-методологічні та історико-правові проблеми: матеріали наук. конф. Харків, 2019. С. 110–111. URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/17_05_2019/pdf/51.pdf (дата звернення: 01.10.2025).*
 9. Лавринчук І. Обставини встановлення правового статусу державного службовця. *Право України. 1999. № 9. С. 98–102. URL: <http://search.nbuv.gov.ua/publ/REF-0000015670> (дата звернення: 01.10.2025).*
 10. Марущак О. А. Формування та становлення наукової категорії «функції держави». *Форум права. 2019. № 2. С. 59–69. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2019_2_9 (дата звернення: 01.10.2025).*
 11. Онопенко П.В. Правоохоронні функції української держави: зміст і реалізація: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2005. 18 с.
 12. Осадчий В.І. Правоохоронні органи як суб'єкти кримінально-правового захисту. *Право України. 1997. № 11. С. 71–75. URL: <https://scholar.google.com/citations?user=AQVOSgMAAAAJ&hl=uk>.*
 13. Пелих Н.А. Конституційні засади діяльності міліції України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. Київ, 2002. 194 с. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0402U001295>.
 14. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19> (дата звернення: 01.10.2025).
 15. Россоха С.В. Правоохоронні органи держави в механізмі захисту прав і свобод людини і громадянина: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. Харків, 2016. 220 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/2574> (дата звернення: 01.10.2025).
 16. Соколенко О.Л. Поняття та ознаки правоохоронної функції держави як основи правоохоронної діяльності. *Форум права. 2012. № 4. С. 847–852. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2012_4_140 (дата звернення: 01.10.2025).*
 17. Теорія держави і права. Академічний курс: *підручник* / за ред. О.В. Зайчука, Н.М. Онищенко. 2-ге вид., перероб. та допов. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 688 с.
 18. Yara O., Svitlichnyy O. Law enforcement functions of the state under the conditions of the state of martial. *Visegrad Journal on Human Rights. 2023. No. 5. URL: <https://journals.uran.ua/journal-vjhr/article/view/295328/288207> (дата звернення: 01.10.2025).*